ה: שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

ותקנתא לתקנתא. ומתוך שאינו יכול ליתנם משלם לו שייך הכא כדפרישית[ה]: **על** דאית ליה משתבע כו'. ופע"ג דעל דעת כ"ד משניעין אותו מ"מ לא הו"ל לתקן שבועה בלשון דלא משתמע שחייב שלו: **ונימא** שבועה שבולה שלי. לרבנן דבן גנס פריך דלא מיישי לשבועת שוא: **בולה** שלי ולדבריכם כו'. אף על גב דקאמר בולה שלי לא משתבע שחייב שלו שמרע לדיבוריה: **דחשיד אממונא לא** חשיד **אשבועתא.** גרלה דהייגו טעמא משום דשבועה ממורה כדאיתא ביומא (דף פו.) ובשבועות (דף לט.) שהעולם מזדעזע על לא תשא וא"ת א"כ אמאי גזלן פסול לשבועה דאמר שבנגדו נשבע ונוטל וי"ל דגזלן לא פסול לשבועה אלא מדרבנן ולעדות הוא דפסול מדאורייתא משום אל תשת רשע עד וי"מ בשם ה"ר יהודה תמיד הא דמשיד אממונא כשר לשבועה משום דשמא ע"י שבועה יפרוס מגזל אבל גזלן ודאי כמו שממון אינו פורס ה"ה משבועה ולא קשה מההוא רעיא דאתחידו ביה לאכל (פ) מינייהו אמאי פסול דהכא תרי לאכל צריך לשלם ומהשאר יפרוס על ידי שבועה דמה שהוא משלם על ידי עדים אין זה השבה מעליא דעל כרחו משלם והייגו טעמא דכופר בפקדון פסול לעדות:

ההיא שעתא דאתיה בביתיה. ל"ג דלאשתבע דאי איכא סהדי דנשבע לשקר בגלוה נמי פסול וכן משמע בהגחל קמא (כ"ק דף קז:) דמיירי בלא שבועה: **בלא** דמי **משמע** ליה. וא"ת תיפוק ליה מלא מגזול וי"ל לעבור עליו בשני לאוין וא"ת והא כי יהיב דמי נמי אמאן הוא כדמוכח שלהי הכונס (שם דף סב. ושם) ואמאן פסול לעדות כדכתיב אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס והפסול לעדות פסול לשבועה לכל הנהו דאשיב בפסולי עדות בפרק זה בורר (פנהדרין דף כה: ושם) פוסל להו לשבועה בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מה.) וי"ל דאמאן לא פסול לעדות אלא מדרבנן מדמני בפרק זה בורר הוסיפו עליהם האמאנין ולא פריך אמאן דאורייתא הוא כדפריך מגזלן ואמאן דקרא אלא יהיב דמי ושלהי הגחל (כ"ק דף קיט.) דמייתי קרא דמחמס בני יהודה אפי' אי יהיב דמי אסמכתא בעלמא הוא ואע"ג דהוסיפו עליהם האמאנין לפסול לעדות וה"ה שפסול לשבועה הייגו אמאן שאינו בעליס אבל הכא לא חיף אלא מעליס אמאנותו ואמר שנאבדה לו לא פסיל: אלא

ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ותיפוק ליה דהוה ליה רועה [ו]ואמר רב יהודה [א]סתם רועה פסול לא קשיא [ב]הא דידיה הא דעלמא דאי לא תימא הכי אגן חיותא לרועה היכי מסרינן והא כתיב [ג]לפני עור לא תתן מכשול אלא [ד]חזקה אין אדם חוטא ולא לו: זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה [וכו']: על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע אמר רב הונא [ה]דאמר שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה ונימא שבועה שבולה שלי ומי יהבינן ליה כולה ונימא שבועה שחציה שלי מרע ליה לדיבוריה השתא נמי מרע ליה לדיבוריה דאמר כולה שלי ולדבריכם שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה וכי מאחר שזה תפום ועומד וזה תפום ועומד שבועה זו למה [ז]אמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא [ח]לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא דאי לא תימא הכי האי דאמר רחמנא מודה מקצת הטענה ישבע נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם אשתמוטי קא משתמיט ליה [ט]כדרבה תדע [י]דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות אלא הא [יא]דתני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי אשתמוטי קא משתמיט סבר משכחנא לגנב ותפיסנא ליה א"נ משכחנא ליה באגם ומייתינא ליה אי הכי הכופר בפקדון אמאי פסול לעדות נימא אשתמוטי קא משתמיט סבר עד דבחשנא ומשכחנא ליה [יב]כי אמרינן הכופר בפקדון פסול לעדות כגון דאתו סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא איתיה לפקדון בביתיה והוה ידע א"נ דהוה נקיט ליה בידיה אלא הא [יג]דאמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי מורה ואמר דמי קא יהבנא ליה אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא והא קא עבר על לאו [יד]דלא תחמוד [טו]לא תחמוד לאינשי [טז]בלא דמי משמע להו ואלא

[ו]ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ותיפוק ליה דהוה ליה רועה [ז]ואמר רב יהודה [א]סתם רועה פסול לא קשיא [ב]הא דידיה הא דעלמא דאי לא תימא הכי אגן חיותא לרועה היכי מסרינן והא כתיב [ג]לפני עור לא תתן מכשול אלא [ד]חזקה אין אדם חוטא ולא לו: זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה [וכו']: על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע אמר רב הונא [ה]דאמר שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה ונימא שבועה שבולה שלי ומי יהבינן ליה כולה ונימא שבועה שחציה שלי מרע ליה לדיבוריה השתא נמי מרע ליה לדיבוריה דאמר כולה שלי ולדבריכם שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה וכי מאחר שזה תפום ועומד וזה תפום ועומד שבועה זו למה [ז]אמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא [ח]לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא דאי לא תימא הכי האי דאמר רחמנא מודה מקצת הטענה ישבע נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם אשתמוטי קא משתמיט ליה [ט]כדרבה תדע [י]דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות אלא הא [יא]דתני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי אשתמוטי קא משתמיט סבר משכחנא לגנב ותפיסנא ליה א"נ משכחנא ליה באגם ומייתינא ליה אי הכי הכופר בפקדון אמאי פסול לעדות נימא אשתמוטי קא משתמיט סבר עד דבחשנא ומשכחנא ליה [יב]כי אמרינן הכופר בפקדון פסול לעדות כגון דאתו סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא איתיה לפקדון בביתיה והוה ידע א"נ דהוה נקיט ליה בידיה אלא הא [יג]דאמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי מורה ואמר דמי קא יהבנא ליה אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא והא קא עבר על לאו [יד]דלא תחמוד [טו]לא תחמוד לאינשי [טז]בלא דמי משמע להו

ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. דאמר רב יהודה סתם רועה. אפילו לא הועד עליו שגזל: **פסול.** לעדות דקתמיה בגזלות של אחרים: **דידיה.** רועה בהמות שלו פסול דבשביל הנאתו רועה אותן בגזלות אחרות אבל רועה בהמות העיר בשכר בשביל הנאת אחרים אינו חוטא להרעות עד שיגיע למרעה המופקר לכל: **דלא לא תימא הכי.** דלא אמרינן על רועה בהמות דעלמא שהוא גזלן אבל אינו חוטא לרועה היכי מתרינן: **על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע.** הכא ליתבע ליטול חציה לריך הוא ליתבע שיש לו בה חציה או ליתבע שאין לו בה פחות מחציה שאם אין לו בה פחות וכי משתבע שאין לו בה פחות מחציה כאמת הוא נשבע שהרי אין לו כלום דבשלמא אם היה לו בה שליש או רביע והוא נשבע שאין לו בה פחות מחציה נשבע בשקר שהרי יש לו בה שליש שהוא פחות מחציה ואין לו בה חציה אבל כשאין לו בה כלום נשבע הוא באמת: **שבועה שיש לי בה.** ואם תאמרו שאם שליש או רביע שבועה שאין לי חלק בה פחות מחציה: **מי יהבינן ליה כולה.** הרי חבירו תופס בה ואם יתביעוהו על כולה הרי לעז לב"ד מאחר שבולה שלו והם אמרו יתלוקו: **מרע ליה לדיבוריה.** דאמר בראשה כולה שלי: והשתא אמר בהדיא חציה שלי: **דאמר כולה שלי.** תירוצא הוא: **ולדבריכם.** שאין אתם מאמינים לי בבולה שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה: **ונימא מגו דחשיד אממונא חשיד כו'.** אדרבי יוחנן פריך דאמר משהוהו רבנן שאמר יש לך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא אם אמר הוא בכך חשוד הוא נמי ליתבע: **לא אמרינן כו'.** דאמרי הוא לאינשי איסור שבועה מאיסור גזילה: **אשתמוטי משתמיט ליה.** ולא חשיד אממונא: **כדרבה.** דאמר לעיל[ט] מפני מה אמרה תורה כו': **תדע.** דלאו בגזלן חשדינן ליה אלא באשתמוטי בעלמא: **דאמר רב אידי בר אבין הכופר במלוה.** שבאו עדים והחזיקוהו בכפרן שהעידוהו שהוא חייב לו: **כשר לעדות.** אלמא לאו דעתיה למגזליה דימא אל תשת עד ומסם[ט] אלא לאשתמוטי עביד: **בפקדון פסול לעדות.** דמאי אשתמוטי איכא הרי לא ניתן להוצאה וכעין הוא ואם אבד יטעון שאבד ויפטר: **ולימא מינו דחשיד אממונא.** דהתם דאמר לא היו דברים מעולם כופר בפקדון הוא וליכא למימר משתמיט: **חשיד נמי אשבועה דידה.** דבשלמא אשבועה שומרין דהתם דקטעין נאנסה דחייביה רחמנא שבועה איכא למימר דלא חשיד אממונא אלא שמא פשע בשמירתה ומייב לשלם חוסיפה וסבר עד דהוי לי חזי ופרעינא ליה אלא הכא דכפירה הא ודאי כופר בפקדון הוא ומשקר והיכי משבעינן ליה עלה: **הסם נמי אשתמוטי משתמיט.** שאבדה ממנו וסבר משכחנא לגנב כו': **אי הכי.** בפקדון איכא למימר משתמיט: **דכשנא.** אחפש ה"ג **דכפיה שעתא הוה נגיב** ולא גרס הכא שעתא דלאשתבע: **דאמר רב הונא.** לקמן בהמפקיד גבי שלום ולא דלא ליתבע אמר רב הונא אם נא לשלם משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו שמא עיניו נתן בה: **הסם.** לא חשיד אממונא דמורי היתירא למימר דמי בעינא למיתב: **הא קא עבר בלא אחמוד.** מה לי חשוד על לא תחמוד מה לי חשוד על לא תגזול נימא דחשיד עליה חשיד אשבועתא:

משביעין

א) [שבועות מא. מו.], ב) [שם דף מה:], ג) [קידושין סב: שבועות מה: ערכין כג.], ד) [לעיל ב., ה) [לעיל ב. ושי"נ], ו) [לעיל ד. כ"ק קה: שבועות מ:], ז) [לקמן לח. כ"ק קז.], ח) [לקמן לד., ט) [ב' תוספות פסחים כה: ד"ה מעיקרא], י) [פ"א], כ) [דף ג.], ל) [שמות כג], מ) [ע"א ד"ה שכנגדו].

תורה אור השלם

1 לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל וירא מאלהיך אני יי׳: ויקרא יט יד

2 לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך: שמות כ יג

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דאסתם וכו' דאלכל תרתי מיירייהו אמאי פסול:

מוסף רש"י

ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. שטוה עצמה של היסת תקנתא היא, ותקנתא שיאמר תוכיח נשבע ונוטל, לתקנתא היסת שבועה אלא נאה עליו אלא בתקנת חכמים, לא עבדינן ויפסיד התובע אלא שום שבועה (שבועות מא.). **סתם רועה.** דאלמתי לא חייגן לעיולי בהמתיה בשדות אחרות (מנהדרין כה.). **אין אדם חוטא ולא לו.** נדבר שאינו נהנה ממנו (קידושין סג.) להרוים בשביל אחר לא יתכוון (ערכין כג.). **הכופר במלוה.** כין על מלוה כין על מקצת, ואמר עדים והעידוהו עד אלא נשבע, כשר לעדות. ולא אמרינן גנון הוא והטהיה אמרה אל תשת רשע עד, דכיון דמלוה להוצאה ניתנה, אלמא צריך להוציאה וסבר עד דהוה לי זחי ופרענא ליה ולא מודינא ליה הסתא יתבעני מיד (לעיל ד.) והוה לרחוקו עד שתביע ידו (כ"ק קה.) ולא אמרן חשיד אממונא הוא, אלא אשתמוטי קא משתמיט ליה (שבועות מ.). **בפקדון.** הכופר בפקדון אפילו על מקצת ונאמר עדים והעידוהו, פסול לעדות. דאמר הוה ליה נבי פקדון לאשתמוטי נפשיה (לעיל ד.) ואפילו לא נשבע, דאפשר דכפר אחפש ליה אמתיא (שבועות מ.) ושמא אתחר אבד ממנו ואשתמיט ליה עד דאמסתא ליה, לקמן מוקמינן כדאמר סהדי ואמרי הכיא שעתא דיהיב נקיט ליה (לעיל ד.) ומפקיל אע"ג דלא אשתבע, אי נאשתבע מה לי מלוה מה לי פקדון (כ"ק קו.), ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת. ראה רש"י ומוסף רש"י לעיל עמוד ה.

ומקנסא. דכשכנגדו נשבע ויטול דהוא נמי תקנתא דמן התורה מי שעליו לשלם הוא יתבע ויפטר מן המשלומין ואין נשבע ונוטל מן התורה ואותן המנויין בשבועות (דף מד:) תקנת חכמים הן ולשבועה דאוריתא עבוד רבנן תקנתא אבל תקנתא לתקנתא לא עבדינן: **ותיפוק ליה דהוה ליה רועה.** אלמאי קא ממתה דקשיא ליה? והא גזלן הוא ותיפוק ליה דבגלאו הך גזילה פסול לשבועה: **דאמר רב יהודה סתם רועה.** אפילו לא הועד עליו שגזל: **פסול.** לעדות דקתמיה בגזלות של אחרים: **דידיה.** רועה בהמות שלו פסול דבשביל הנאתו רועה אותן בגזלות אחרות אבל רועה בהמות העיר בשכר בשביל הנאת אחרים אינו חוטא להרעות עד שיגיע למרעה המופקר לכל: **דלא לא תימא הכי.** דלא אמרינן על רועה בהמות דעלמא שהוא גזלן אבל אינו חוטא לרועה היכי מתרינן: **על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע.** הכא ליתבע וליטול חציה לריך הוא ליתבע שיש לו בה חציה או ליתבע שאין לו בה פחות מחציה שאם אין לו בה כלום וכי משתבע שאין לו בה פחות מחציה כאמת הוא נשבע שהרי אין לו כלום דבשלמא אם היה לו בה שליש או רביע והוא נשבע שאין לו בה פחות מחציה נשבע בשקר שהרי יש לו בה שליש שהוא פחות מחציה ואין לו בה חציה אבל כשאין לו בה כלום נשבע הוא באמת: **שבועה שיש לי בה.** ואם תאמרו שאם שליש או רביע שבועה שאין לי חלק בה פחות מחציה: **מי יהבינן ליה כולה.** הרי חבירו תופס בה ואם יתביעוהו על כולה הרי לעז לב"ד מאחר שבולה שלו והם אמרו יתלוקו: **מרע ליה לדיבוריה.** דאמר בראשה כולה שלי: והשתא אמר בהדיא חציה שלי: **דאמר כולה שלי.** תירוצא הוא: **ולדבריכם.** שאין אתם מאמינים לי בבולה שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה: **ונימא מגו דחשיד אממונא חשיד כו'.** אדרבי יוחנן פריך דאמר משהוהו רבנן שאמר יש לך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא אם אמר הוא בכך חשוד הוא נמי ליתבע: **לא אמרינן כו'.** דאמרי הוא לאינשי איסור שבועה מאיסור גזילה: **אשתמוטי משתמיט ליה.** ולא חשיד אממונא: **כדרבה.** דאמר לעיל[ט] מפני מה אמרה תורה כו': **תדע.** דלאו בגזלן חשדינן ליה אלא באשתמוטי בעלמא: **דאמר רב אידי בר אבין הכופר במלוה.** שבאו עדים והחזיקוהו בכפרן שהעידוהו שהוא חייב לו: **כשר לעדות.** אלמא לאו דעתיה למגזליה דימא אל תשת עד

ט) וכ"ל דאפר כמוהן אין לך כיני נ"כ חייב היסת וכל"ק דהכ נתמן כשבועות מ'.

נ) נראה ל"ל הוה נקיט ליה בידיה לו הוה ידע ויפר.

עין משפט נר מצוה

כג א ב מיי' פ"י מהל' עדות הל' ד סמג לאוין כיד עוש"ע ח"מ סי' לד סי"ג [וכ' אלפס פנהדרין פ"ג דף רפא]:

כד ג טוש"ע ח"מ סי' קלא סעיף ח:

כה ד עוש"ע ח"מ סי' נב ס"ג וס"ש [והייגו אם אין עדים שלקח ממנו חבירו]:

כו ה טוש"ע שם ס"ד:

כז ו שם בהג"ה:

רבינו חננאל

עברינן. ש"מ דאפילו היכא דליכא דרוא דממונא ביניהו היה לך ביחי ופרעתיך ט) מחייב רב נחמן שבועת היסת. הא דאמר רב יהודה סתם רועה פסול ברועה בהמות שלו משום דמרעה אותן בשדות בני אדם אבל רועה בהמות אחרים חזקה אין אדם חוטא ולא לו. ואע"ג דאמר ר' דיוא אי איתא לדר' חייא קמייתא ליח לן למימר דדחאי לגמרי דהא אשכחן כי האי גוונא בתחלת פ' המדיר את אשתו שאמרו ואם איתא לדרב הנא אמר רב דאמר יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה וכו' שמראין הדברים שדאאה. וכבר מצינו בפ' שני דייני גזילות והיל' כרב הונא אמר רב דאמר יכולה אשה שתאמר איני ניזונת ואיני עושה שמעינן מיניה דכי האי גוונא אינה נדחת הילכך הלכתא כר' חייא בקמייתא: **פיסקא** זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וכו'. אוקימנא באומר כולה שלי ולדבריכם דלא יהביתו לי כולה שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה. אמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד תופס בטליית חבירו ואומר שלי הוא. ואסקי' לא אמרי' מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא והא' דאמר הכופר בפקדון פסול לעדות שנינן בראיכא סהדי דההיא שעתא דכפר בה בב"ד הוה נקיט ליה כ) אי הוה ידע היכא איתיה ברשותיה. הא דאמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו בתחלת פ' המפקיד.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com